

Vinkkejä etänä toteutettavan omakielisen yhteiskuntaorientaation järjestämiseen

Tämä vinkkilista perustuu tietoihin ja kokemuksiin, joita Kotona Suomessa -hanke (ESR) on koonnut etäyhteiskuntaorientaatioita vuonna 2020 toteuttaneilta tahoilta (Taitotalo Oy, Careeria Plus Oy).

Mikä on omakielinen yhteiskuntaorientaatio?

Yhteiskuntaorientaatio on hiljattain Suomeen muuttaneille suunnattu koulutus, joka tarjoaa tietoa Suomessa asumisesta, elämisestä ja työskentelemisestä. Yhteiskuntaorientaatio vahvistaa maahanmuuttajien ymmärrystä suomalaisesta yhteiskunnasta, sen rakenteiden taustalla olevista arvoista (esim. demokratia, tasa-arvo) sekä omista oikeuksista ja velvollisuuksista. Olennaista on, että koulutus toteutetaan osallistujien omalla äidinkielellä tai hyvin osaamalla kielellä ja että opetus on dialogista.

Kannattaako yhteiskuntaorientaatio toteuttaa etänä?

Omakielisen yhteiskuntaorientaation toteuttaminen lähiopetuksena saattaa olla hankalaa siksi, että orientaation tarpeessa olevia tietynkielisiä henkilöitä saattaa olla alueellisesti niin vähän, että ryhmää ei saada muodostettua. Tähän ongelmaan etäyhteiskuntaorientaatio on ratkaisu, koska samankieliset osallistujat voivat olla mistä päin Suomea tahansa.

Kokemusten mukaan kasvokkain tapahtuva koulutus on yleensä parempi vaihtoehto kuin etätoteutus. Keskusteluyhteys ja luottamus on usein helpompaa rakentaa kasvokkain. Lisäksi lähiopetuksessa myönteisenä on koettu se, että orientaation osallistujat ovat samalla tutustuneet oppilaitosympäristöön, oppilaitoksen sääntöihin ja sinne kulkemiseen sekä opiskeluryhmässä toimimiseen.

Toisaalta kokemusten perusteella etätoteutus sopii joillekin erittäin hyvin ja osallistuminen on koettu helpoksi. **Omalla kielellä saatava tieto ja keskustelu ovat joka tapauksessa niin tärkeitä, että on parempi vaihtoehto järjestää yhteiskuntaorientaatio etänä kuin jättää kokonaan järjestämättä.**

Opiskelijat ovat olleet yleisesti erittäin tyytyväisiä siihen, että tällainen koulutus on järjestetty heidän omalla äidinkielellään. Myös mm. kotoutumiskoulutuksissa on huomattu, että yhteiskuntaorientaation käyneet opiskelijat ovat usein valmiimpia koulutuksessa olemiseen ja ryhmässä toimimiseen.

Koulutuksen sisältö

Tärkeimmät aiheet:

- Perustietoa suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta ja palveluista
- Suomalaisen yhteiskunnan arvot ja normit; omat oikeudet ja velvollisuudet
- Perustietoa työelämäasioista ja työmarkkinoista sekä opiskelusta
- Ihmisoikeudet, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Opetusta voidaan muokata osallistujien tarpeiden ja koulutuksen keston mukaan. Pelkän ennalta sovitun koulutusrungon noudattamisen sijaan on tärkeää kuunnella opiskelijoiden toiveita sen suhteen, mistä opiskelijat haluavat ja tarvitsevat tietoa. Opettajan täytyy yrittää tunnustella, mitkä asiat ovat opiskelijoille epäselviä tai mihin asioihin liittyy väärinkäsityksiä, huolia tai pelkoja.

Myös henkilökohtaisille ohjauskeskusteluille voi olla tarvetta, joten ne kannattaa sisällyttää koulutusohjelmaan.

Vaadittavat resurssit

- Omakielinen yhteiskuntaorientaation kouluttaja. Kouluttajan tulee olla itse hyvin Suomeen kotoutunut, tuntea hyvin suomalainen yhteiskunta ja palvelujärjestelmä ja osata sekä suomea että opetuskieltä hyvin. Koulutettuja omakielisen yhteiskuntaorientaation kouluttajia voi tiedustella mm. Suomen Pakolaisavusta.
- Tekninen alusta, jossa koulutus voidaan toteuttaa, esim. Zoom, Teams.
- Asiakasvalinnasta ja -ohjauksesta vastaavat henkilöt riippuen myös koulutuksen rahoituksesta; esim. TE-toimiston, kunnan tai järjestöjen työntekijät. Huomioitavaa on se, että asiakasohjaukseen täytyy olla riittävästi resursseja, jotta löydetään samankieliset, orientaatiosta hyötyvät kotoutumisen alkuvaiheen maahanmuuttaja-asiakkaat. Ideaalitulanteessa yhteiskuntaorientaatioon voisivat osallistua niin kotoutumiskoulutuksen/muun koulutuksen alkua odottavat kuin koulutuksen jo aloittaneet henkilöt. Lisäksi tärkeää olisi tavoittaa myös työmarkkinoiden ulkopuolella olevia sekä työssäkäyviä yhteiskuntaorientaatiosta hyötyviä henkilöitä.
- Omakielinen oppimateriaali, kuten [Suomen Pakolaisavun laatima Yhteiskuntaorientaation oppikirja](#), [Kotona Suomessa -hankkeen monikieliset videot suomalaisesta yhteiskunnasta ja Suomen historiasta](#), [InfoFinland-verkkosivu](#) sekä [Kotona Suomessa -hankkeen laatima monikielisten materiaalien listaus](#). Kouluttajat ovat tehneet ja koonneet myös omia materiaaleja.

Vinkkejä ja huomioitavaa

- Kun koulutukseen valitaan henkilöitä, kannattaa varmistaa, että heillä on vähintään älypuhelin. Tietokone ei ole välttämätön, tosin siitä on apua. Luurit ovat hyödylliset mutta eivät välttämättömät.
- Noin viikkoa ennen koulutuksen alkua orientaation kouluttajan kannattaa olla puhelimitse yhteydessä jokaiseen osallistajaan ja selvittää omalla kielellä, onko henkilöllä tarvittavat laitteet ja osaaminen etäorientaatioon liittymistä varten. Ryhmälle voidaan myös luoda esim. WhatsApp-ryhmä, jossa selitetään, miten esim. Teamsiin tai Zoomiin liitytään.
- Puhelinkeskustelussa kouluttaja voi myös alustavasti tiedustella, mitkä orientaation aihepiirit ovat osallistujalla päällimmäisenä mielessä. Näin koulutuksen toteutusta voi suunnitella jo etukäteen ryhmän tarpeisiin sopivaksi.
- Ryhmäytymisen ja luottamuksen rakentumisen kannalta voi olla hyvä, jos ensimmäinen tapaaminen voidaan toteuttaa kasvokkain.

- Osallistujien kanssa voi sopia koulutussession nauhoittamisesta, jolloin ne opiskelijat, jotka ovat joutuneet olemaan pois tapaamisesta, voivat katsoa tallenteen myöhemmin. Toisaalta pitää pohtia, voiko nauhoittaminen rajoittaa vapaata keskustelua aiheista.
- Kameroiden päällä pitäminen voi lisätä yhteisöllisyyden tunnetta.
- Kouluttajan pitää käyttää erilaisia keinoja keskustelun synnyttämiseksi ja kaikkien osallistujien mukaan saamiseksi. Kysyminen ja keskustelu ovat tärkeä osa yhteiskuntaorientaatiota.
- Kokemukset sopivasta ryhmäkoosta vaihtelevat; osa kouluttajista pitää 12 hengen ryhmää sopivana, osan mielestä n. 20 henkilöä on sopiva.
- Jos osallistujat ovat eri puolilta Suomea, kouluttajan pitää selvittää vastauksia paikallisiin kysymyksiin, joita osallistujilla usein on, esim. liittyen opiskelumahdollisuuksiin tietyllä paikkakunnalla. Toinen vaihtoehto on, että koulutuksessa kerrotaan vain yleisiä suomalaisen yhteiskuntaan liittyviä asioita ja muissa kysymyksissä osallistujat ohjataan paikallisten palveluiden piiriin.
- Koulutuksen keston suhteen kokemukset vaihtelevat. Esimerkiksi 15 päivän mittainen, yhteensä n. 75 tuntia kestävä arabiankielinen koulutus on koettu liian lyhyeksi. Toisaalta venäjänkielinen noin 30 tunnin koulutus koettiin sopivan mittaiseksi.